

287. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 8 i 12 VIII 1885 Rkp. BJ 13135 k. 37-39.

[Tłumaczenie:]

[k. 37r]

8 sierpnia 1885

Magdeburg

Drogi Władysławie,

Jest Pan naprawdę zbyt dobry i przywiązuje zbyt wielką wagę do kaprysu, który nie jest tego wart. Dzieło¹ Préaulta² wywarło na mnie trwałe wrażenie – chciałem je mieć, ale moja sytuacja nie pozwala mi przekraczać pewnych granic. Mniejszy format jest konieczny, ponieważ nie mam i nie będę miał dużo miejsca. Co do ceny, jest tak, jak Panu mówiłem: nie mogę znacząco przekroczyć stu franków... Otóż na tych warunkach wydaje się to niemożliwe – odłożmy tę sprawę *ad feliciora*³ i nie mówmy już o tym więcej. Wyrzucam sobie, że Pana niepokoiłem. Powinienem był przewidzieć, że jest to niemożliwe. Może kiedyś będę mniej ograniczony – a poza tym nie jestem przyzwyczajony do spełniania tego rodzaju zachcianek...

Choć bardzo mi ciąży, że nie mogłem spotkać się ze starym Domejką⁴, lepiej, że tak się stało, niż miałby prosić o widzenie ze mną i nie otrzymać pozwolenia. Byłoby mi bardzo przykro.

Od kilku dni i tak jestem [k. 37v] pod ciężarem złych wiadomości, które rodzą we mnie cierpienie. Mój najstarszy syn⁵ jest bardzo chory, podobnie jak moi dwaj bracia⁶ – a moi dwaj bratankowie⁷ są dotknięci jakąś chorobą płuc i wysyłają ich do Gleichenbergu⁸.

Co chwila dostaję tylko tego rodzaju wieści... A ponadto te nieszczęśliwe sprawy – nasza literatura, która wyraźnie jest w stanie upadku. To wszystko nie jest wesołe, ale co począć... Czytam dla rozrywki... a owe książki nie zawsze mnie satysfakcjonują.

¹ *Cisza (Le Silence)* – zob. list nr 280.

² Antoine-Augustin Préault – zob. list nr 59.

³ *ad feliciora* (łac.) – do lepszych [czasów].

⁴ Ignacy Domeyko – zob. list nr 236.

⁵ Jan Albin Kraszewski (1841-1917) – najstarszy syn pisarza, studiował nauki inżynierskie w Gandawie, potem był inżynierem kolejowym, poślubił wychowankę Kraszewskich Antoninę Bielecką.

⁶ Lucjan Kraszewski (1820-1892) – malarz i fotograf, w 1864 r. za pomoc udzieloną zesłańcom zesłany w głąb Rosji, po powrocie osiedlił się w Warszawie; Kajetan Kraszewski (1827-1896) – literat i astronom, najmłodszy brat Józefa Ignacego, gospodarował w rodzinnym majątku Romanów.

⁷ Bogusław (1857-1916) i Krzysztof (1859-1914) – synowie Kajetana Kraszewskiego i Marii z Rulikowskich.

⁸ Gleichenberg – słynne uzdrowisko, do którego wyjechali Kraszewscy, ponieważ u Bogusława podejrzewano gruźlicę.

12 sierpnia. Przerwałem pisanie listu, ponieważ poczułem się źle – a oto nadszedł list od Pana... Na tę chwilę to, o co Pan prosi, jest bardzo trudne. Czuję, że nie jestem w odpowiednim nastroju, aby spisywać te wspomnienia, a kiedy robię coś wbrew mojej woli, wychodzi mi to źle.

[k. 38r] Trzeba będzie poczekać. Za każdym razem, gdy mam zabrać się za autobiografię, budzi to we mnie niechęć.

Jeśli ma Pan u siebie *Pamiętniki* Julesa Lana⁹, szefa klakierów, które się ukazały, proszę mi je przesłać, ponieważ skończyłem Houssaye'a¹⁰, *enfant terrible*¹¹ Cesarstwa, którego chce on bronić. Sam w sobie doskonale je uosabia jak nikt inny. A jaka ogromna zarozumiałość... ale czyta się to bardzo dobrze.

Szczerze Panu oddany

Józef Ignacy Kraszewski

⁹ *Mémoires d'un chef de claque: souvenirs des théâtres* recueillis par Jules Lan, Librairie nouvelle, Paris 1883.

¹⁰ Arsène Houssaye, *Les confessions...* – zob. list nr 270.

¹¹ *Okropne dziecko* (franc.).